

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput I. Temperantiæ definitio, officium, & vitia opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

quæ diffusâ per Spiritum sanctum charitate, legem vitæ ac disciplinæ scribit in cordibus nostris? Charitatis ergo diffusio est cordium eruditio, sive gratia erudiens, non solum pauperes, opifices, & plebeios, sed omnes homines, etiam divites ac potentes, non ut molliter vivant, sed ut abnegantes impietatem, non hanc, vel illam, sed generaliter omnem, & sæcularia desideria omnia, sobriè, iustè, & piè vivant in hoc sæculo.

CAPUT I.

Temperantiæ definitio, officium, & vitia opposita.

88 **T**emperantia, quam sobrietatis nomine Apostolus intelligit loco citato (juxta S. Thomam ad eundem Apostoli locum) fumitur pro quolibet usu mensurato, seu moderato rerum exteriorum, & extrinsecarum passionum, hoc est sic ut homo cum mensura rationis utatur exterioribus rebus, & propriis passionibus. Propriè versatur circa concupiscentias & delectationes sensus, sæculariaque desideria carnis, ut Apostolus loquitur. Quemadmodum enim fortitudo versatur circa timores maximorum malorum; ita temperantia circa concupiscentias maximarum delectationum, scilicet cibi, potus, venererum, divitiarum, &c. Unde temperantia rectè definitur, *virtus refranans affectum ab iis que sensibus sunt jucunda*. Officium proinde ipsius est, facere id quod Apostolus dicit Rom. 13. *Carnis curam ne feceritis in desideriis*. Non dicit simpliciter, *curam carnis ne habueritis*: carnis quippe curam gerere non prohibet ad sustentationem vitæ vel naturæ, sive in specie, sive in individuo; sed addit, *in desideriis*, ut scilicet inordinata carnis desideria non sequamur, sed moderemur, secundum illud: *Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis*. Moderemur (inquam) secundum regulam necessitatis hujus vitæ. Quia finis est regula eorum quæ sunt ad finem. Et ideo necessitatem hujus vitæ temperantia accipit velut regulam delectabilium, quibus utitur, ut scilicet tantum, & eo modo iis utatur, quantum & quomodo exigat necessitas hujus vitæ. Necessitas (inquam) non ea sola, quæ necessarium dicitur, sine quo res nullo modo esse potest, sed quæ id vocatur necessarium, sine quo vita convenienter esse non potest, spectatis circumstantiis, tum scilicet honestatis, tum status, dignitatis, officii, opulentia, familiaria, &c. uti docet S. Thomas q. 141. a. 6. ad 3. insinuatque Augustinus his verbis n. 87. *laudatis, ad vitæ hujus & officiorum necessitatem*. Si enim officiorum habenda sit ratio, profectò & status, & dignitatis, & opulentia, &c. Unde form. 61. edit. noviss. Paris. dicit, *se cogere nolle divites, epulis & cibis pauperum vesci. Utantur divites conditio-*

ne infirmitatis suæ, sed doleant aliter se non posse Utere cibus electis, pretiosis, quia sic consuevisti conceditur tibi: utere superfluis, da pauperibus necessaria; utere pretiosis, da pauperibus vitia.

Alia tamen est regula temperantiæ in esculentis & poculentis; alia in veneris. In esculentis namque & poculentis regula sumenda est ex fine immediato, ob quem ista usurpantur, qui est bona corporis valetudo, debitaque mentis ad functiones suas dispositio ad Dei servitium ultimatè ordinata. Ob istam quippe causam, & quatenus eum in finem expedit, edendum est ac bibendum, non amplius, nec minus; etsi subinde ob finem altiore, quàm sit valetudo corporis, v. g. ob ipsius mortificationem, vel pro peccatis satisfactionem, minus sumere liceat. In veneris autem, extra conjugium, regula est, ab iis prorsus abstinere, & in conjugio eatenus uti, quatenus expedit causam generandæ prolis, non voluptatis. Usus quippe uxoris immoderatus est, nisi liberorum procreandorum causâ fiat, ut probat Augustinus serm. 278. edit. Paris. vel causâ redditionis debiti, prout alibi dicit. *Solâ enim generandæ causâ est inculpabilis sexus utriusque commixtio* (respectivè ad petentem) serm. 351.

Vitiâ temperantiæ opposita sunt insensibilitas per defectum, & intemperantia per excessum. *Insensibilitas* est vitium, quo quis omnes corporis delectationes, etiam necessarias, refugit & averfatur. Rarò contingit. Effet tamen peccatum mortiferum, si ex eo quis negligeret id ad quod graviter obligatur, v. g. si quis negaret debitum conjugii exigenti, vel sumere nollet cibum ad vitam necessarium.

Observat tamen S. Thomas q. 142. a. 3. *moderatam abstinentiam à delectationibus corporis, quandoque laudabilem esse, ac sæpè necessariam*. Si enim propter recuperandam sanitatem corporalem, laudabiliter quandoque abstinent homines à delectationibus ciborum, potuum, ac venererum; cur non & penitentes ad recuperandam anime sanitatem abstinentiâ delectabilium, quasi quædam diætâ utantur? *Et homines volentes contemplationi & rebus divinis vacare, oportet ut se magis à carnalibus desideriis abstrahant.*

Intemperantia verè à Philosopho puerile vitium appellatur, inquit S. Thomas a. 2. estque vitium omnino exprobrabile propter duo, uti prosequitur a. 4. *Primo, quia maxime repugnat excellentia hominis versando circa delectationes nobis & brutis communes*. 2º. *quia maxime repugnat hominis charitati, vel pulchritudini: in delectationibus enim carnis minus apparet de lumine rationis, ex qua est tota charitas & pulchritudo virtutis*. Est autem intemperantia, vitium, quo quis voluptates corporis, gustus præsertim ac venererum, immoderatè appetit, rationisque

ac divinæ Legis regulam in earum usu excedit. Esse peccatum in suo genere mortale, constat ex dictis, & dicendis de luxuria & gula.

CAPUT II.

Temperantia partes velut integrantes.

93 **S**upponit S. Thomas alias esse partes integrantes alicujus virtutis, alias subjectivas; alias potentiales. Partes integrantes sunt conditiones requisitæ ad aliquam virtutem. Partes subjectivæ sunt diversæ ejus species. Partes potentiales sunt accessoriæ virtutes, quæ non versantur circa materiam virtutis principalis, sed simili modo versantur in aliis materiis.

94 Partes itaque temperantiæ velut integrantes, sunt verecundia & honestas. Quia sunt conditiones illam complentes. Per verecundiam enim animus abhorret à turpitudine temperantiæ opposita; per honestatem, temperantiæ amat decorem.

Verecundia itaque est timor & horror turpitudinis, & vituperii intemperantiam consequentis. Illam commendat Apostolus 1. Timoth. 2. *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis criminibus. Ordo vite nobis tenendus est* (ait Ambrosius l. 1. offic. c. 18. & 43.) & à verecundia prima quadam fundamenta ducantur, quæ sociæ ac familiaris est mentis placiditati, proterviam fugitans, ab omni aliena luxu, sobrietatem diligit, honestatem fovet, decorum illud requirit. . . Pulchra virtus est verecundia, & suavis gratia, quæ non solum in factis, sed etiam in ipsis spectatur sermonibus, ne modum transgrediaris loquendi, ne quid indecorum sermo resonet tuus. Speculum enim mentis plerumque in verbis refulget. Ipsum vocis sonum librat modestia, ne cuiusquam offendat aurem vox fortior. Silentium quoque ipsum. . . maximus actus verecundia est. . . Est & in oculis verecundia, ut nec videre virum femina, nec videri velu. . . Est etiam in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Habitus etiam in corporis statu cernitur. Hinc homo cordis nostri absconditus, aut lenior, aut jactantior, aut turbidior; aut contra, gravior, & constantior, & purior, & maturior estimatur. Inverecundum est sensim ambulando imitari histrionicos gestus, & quasi quadam fercula pompæ, ut quotiescumque gradum transferunt, modulos quosdam servare videantur. Inverecundum quoque cursim ambulare, nisi cum causa exigat alicujus periculi, vel justa necessitas. Est gressus probabilis, in quo sit species authoritatis, gravitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit & affectatio, sed motus sit purus & simplex. Nihil enim fucatum placet. Multo magis inverecundum est, siquid turpe ore exeat.

Tom. II.

non enim cibus coinquinat hominem, sed injusta obirelatio, sed verborum obscenitas. Hæc etiam vulgo pudori sunt. . . . Et non solum nihil indecorum loqui, sed ne aurem quidem debemus hujusmodi præbere dictis. . . . Quoniam quæ delectat audire, alterum loqui provocat. Partes corporis, quas natura, mater verecundia, tegere jubet, detegere, aut spectare pudor est. Si casu aperiantur, confunditur verecundia. Si studio, impudentia estimatur. Sed & earum indicia, ususque suis appellationibus nuncupare indecorum est. Ex his satis apparet, quid sint inverecundia, & impudentia, vitia verecundia opposita.

Honestas est virtus inclinans ad cavenda quæcumque inhonesta sunt, vel indecora, maxime in esculentis, poculentis & venereis. Ad ipsam pertinet illud Apostoli 1. Cor. 14. *Omnia vestra honestè, & secundum ordinem fiant. Querendum in omni actu, quid personis, quid temporibus conveniat, atque ataribus* (ait rursum Ambrosius lib. 1. offic. cap. 43. & 45.) *Sæpe enim, quod alterum decet, alterum non decet. Aliud juveni aptum, aliud seni, aliud in periculis, aliud in rebus secundis. Non mediocre est rebus singulis modum servare, atque impartiri ordinem, in quo verè pralucet illud, quod decorum dicitur, quod ita cum honesto conjungitur, ut separari non queat. Siquidem & quod honestum decet, & quod decet honestum est. . . . Quid enim est honestas, nisi quæ turpitudinem quasi mortem fugiat. . . . Solliciti debemus esse, ne quid temerè, aut incuriosè geramus, aut quidquam omnino, cujus probabilem viris sapientibus non possimus rationem reddere. Quia, ut paulò antè dixerat, negligere bonorum iudicia, vel arrogantia, vel dissolutionis est. Dixerat etiam cap. 9. quòd etiam si Philosophi Ethnici honestum ab utili discernant, discernere non debeant Christiani. Nos quippe nihil utile, nisi quod ad vitam illius æternæ prosit gratiam, desinimus, non quod ad delectationem presentis. Est igitur non solum familiare contubernium honestatis, & utilitatis, sed eadem quoque militas, quæ honestas. . . . Qui profectò sapi, nescit sua spectare commoda; sed ad illud, quod æternum est, quod decorum, atque honestum, toto affectu intendit, quærens, non quod sibi utile est, sed quod omnibus, id est quod utile est ad vitam æternam, quæ est finis omnium.*

CAPUT III.

Partes subjectivæ, seu species temperantiæ.

96 **Q**uatuor sunt species temperantiæ, scilicet abstinentia, sobrietas, castitas, & pudicitia. Cum enim virtutes ab objectis specificentur, temperantiæ species variæ sunt pro materiæ vel objecti varietate. Quia verò temperantia versatur circa delectationes gustûs, & tactûs, seu cibi, potûs, & ven-

Oo 2